

การต้นตัวของอุตสาหกรรมส่งออกไม้ดอกไม้ประดับ

อุตสาหกรรมไม้ดอกไม้ประดับเมืองสุกามีสามารถยกระดับของเกษตรกรและช่างหัตถกรรม ภูมิอากาศแบบร้อนชื้นทำให้อินโดนีเซียมีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมไม้ดอกไม้ประดับเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ใหม่ที่สามารถสร้างรายได้

ลำต้นสีเขียว มีขนาดเล็กและกิ่งอ่อนโค้ง ชื่อวิทยาศาสตร์ Dracaena Sanderianan หรือเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะต้นกวอนิมที่ดูสง่างาม นอกเหนือจากเป็นไม้ประดับสำหรับชาวจีนแล้ว ต้นกวอนิมถือเป็นไม้มงคลที่เสริมโชคลาภซึ่งมักเป็นต้นไม้ที่รวมอยู่ในเทศกาลฉลองวันตรุษจีนของชาวจีนเสมอ นั่นคือเหตุผลที่พวกเขาเรียกมันว่าไผ่นำโชค

ปัจจุบันไผ่กวอนิมได้รับความสนใจในตลาดส่งออกไม้ดอกไม้ประดับ เมล็ดพันธุ์หาได้ง่าย มีความทนทานต่อสภาพอากาศและบวกกับกิ่งก้านอ่อนโค้งของมันทำให้ตัด-सानได้รูปทรงอย่างง่ายตามรูปแบบที่ต้องการ ในอดีตไผ่กวอนิมเป็นเพียงต้นไม้ธรรมดาที่ปลูกเป็นรั้วบ้านและบางคนคิดว่ามันเป็นพืชป่า แต่ในมือของเกษตรกรช่างหัตถกรรมผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ไผ่กวอนิมสามารถตัด-सानได้หลายรูปแบบและลักษณะต่างๆ แม้แต่การส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ในตะวันออกกลาง เช่น ซาอุดีอาระเบีย กาตาร์ โอมาน บาห์เรน และอิหร่าน บางส่วนถูกส่งออกไปยังแคนาดา "พวกมันชอบอากาศร้อนและง่ายที่จะดูแลรักษา: Mr. Anas Anis หนึ่งในเกษตรกรช่างหัตถกรรมและผู้ส่งออกไผ่กวอนิมจากเมืองสุกามีกล่าวกับวารสาร Gatra

Mr. Anas ประธานสมาคมไม้ดอกไม้ประดับเมืองสุกามีมีเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มเกษตรกร Poktan ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร Alamanda Poktan ที่ถนน Salabintana Wetan หมู่บ้าน Sudajaya Girang เมืองสุกามี จังหวัดชวาตะวันตก จากพื้นที่ประมาณ ๒ เฮกตาร์ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดจำนวน ๓๕ เฮกตาร์ Mr. Anis และช่างหัตถกรรมจำนวน ๑๐ คน กำลังดำเนินการตามคำสั่งของใบสั่งซื้อไผ่กวอนิมจำนวน ๓๐,๐๐๐ ต้นจากอินเดีย นอกจากนี้ในเดือนตุลาคมจะมีการจัดส่งไผ่กวอนิมไปยังมาเลเซียรวมทั้งไม้ประดับอื่นๆ อีกหลายชนิด

ส่วนใหญ่การผลิตไม้ดอกไม้ประดับของ Mr. Anas เพื่อการส่งออก เขาจ้างช่างหัตถกรรมที่เป็นคู่ค้าหรือเกษตรกรรายย่อยภายใต้โครงการพลาสมาซึ่งมีจำนวนประมาณ ๗๐ คน

ไผ่กวอนิมเป็นไม้ประดับที่สามารถตัด-सानเป็นรูปร่างด้วยรูปแบบต่างๆ เนื่องจากความหลากหลายของรูปแบบซึ่งเป็นที่น่าสนใจสำหรับหลายประเทศที่จะนำเข้า Mr. Ahendrayana ประธานกลุ่มเกษตรกร Alamanda Poktan กล่าวว่า มีการออกแบบไผ่กวอนิมอย่างน้อย ๙๐ รูปแบบเพื่อการส่งออก ประเทศปลายทางแต่ละประเทศมีรสนิยมที่แตกต่างกัน มาเลเซีย สิงคโปร์ และเกาหลี เช่น รูปแบบเจดีย์มีความต้องการถึง ๑๕๐,๐๐๐ ต้นต่อปี แบบอื่น ๆ ๑๔๐,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ ต้นต่อปี ทั้งหมดมีมูลค่ารวมถึง ๖ พันล้านรูเปียห์ต่อปี ด้วยมูลค่าดังกล่าวโอกาสในการส่งออกมีแนวโน้มสดใส ตามข้อมูลของ Mr. Ahendrayana เนื่องจากตลาดส่งออกไม้ดอกไม้ประดับไม่ได้รับผลกระทบจากความวุ่นวายทางเศรษฐกิจ

นอกจาก ไม้กวอนอิมแล้วยังมีต้นตราแคนน่า (Dracena compacta) หรือที่เรียกว่า Hanjuang Kemoceng ที่กลายเป็นอีกหนึ่งโอกาสที่น่าสนใจในการส่งออก ตามข้อมูลของ Mr. Anas เมืองสุกาบุมิมีความสามารถในการส่งออก ๑๕ ตู้คอนเทนเนอร์ต่อปี ๑ ตู้คอนเทนเนอร์สามารถบรรจุไม้กวอนอิมได้ ๒,๐๐๐ ต้น ในราคา ๑๕,๐๐๐ รูเปียห์ต่อรูปแบบ "Hanjuang kemoceng ส่วนใหญ่ไม่ได้รับความสนใจ ดังนั้นจึงเป็นอุปสรรคต่อสวนที่ปลูก"

อย่างไรก็ตาม Mr. Anas กล่าวว่า โดยทั่วไปการปลูกไม้กวอนอิมจะทำกำไรได้มากกว่าในแง่ของการรองรับในตลาดเมื่อเทียบกับการปลูกสินค้าอื่น ๆ เช่น ข้าวซึ่งเป็นสินค้าชั้นนำของเมืองสุกาบุมิ แม้กระนั้นก็ตาม Mr. Anas ยอมรับว่ายังคงมีปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตลาด เพราะช่วงหัตถกรรมมีจำนวนจำกัดและมีพื้นที่ไม่กว้างขวาง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการในการส่งออกครั้งใหม่จะใช้พื้นที่ ๕๐ - ๑๐๐ เฮกตาร์ ที่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเล ๕๐๐ เมตร

"จริงๆ แล้วยังมีความต้องการซื้อมากมายแต่ฉันทำได้เพียงครึ่งเดียว" Mr. Anas กล่าว ความต้องการซื้อที่เพิ่มขึ้นยังพบได้ในกระบองเพชร Cactus Cyclops ด้วยศักยภาพของตลาดทั่วโลกร้อยละ ๑๐ ขณะนี้สามารถส่งออกได้เพียง ๑๐๐,๐๐๐ ต้นต่อปี หรือ ๓ พันล้านรูเปียห์เท่านั้น

Mr. Anas กล่าวว่า อย่างน้อยเขาสามารถช่วยเกษตรกรและช่วงหัตถกรรมเพื่อสนับสนุนความต้องการในชีวิตประจำวันของพวกเขา รายได้จากไม้กวอนอิมจากการซื้อขายรายเดือนอาจเกิน ๒๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐหรือประมาณ ๓๐๐ ล้านรูเปียห์ต่อเดือน ช่วงหัตถกรรมคนหนึ่งได้รับค่าจ้างเฉลี่ย ๓.๒ ล้านรูเปียห์/เดือน ตัวเลขนี้สูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำของภูมิภาค (Upah Minimum Regional - UMR) ซึ่งอยู่ที่จำนวน ๒.๕ ล้านรูเปียห์/เดือน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงกำลังดำเนินการอย่างจริงจังในการพัฒนาการส่งออกไม้ดอกไม้ประดับ และเพื่อทำให้เกิดการกระตุ้นมากขึ้น ได้มีการกำหนดให้วันที่ ๒๔ กรกฎาคมของทุกปีเป็นวันไม้ดอกไม้ประดับ

แม้กระนั้น Mr. Anas ยอมรับว่ามีปัญหาในขั้นตอนการส่งออกสินค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนตรวจสอบกักกัน เขารู้สึกว่าขั้นตอนดังกล่าวไม่เร็วเท่าที่คาดหวังแม้ว่าแนวทางปฏิบัติเป็นออนไลน์" เรารอจนถึงสองสัปดาห์สำหรับการปฏิบัติตรวจสอบภาคสนาม" Mr. Anas กล่าว

Mr. Ahendrayana กล่าวเพิ่มเติมว่าแนวทางปฏิบัติของใบอนุญาตออนไลน์มีข้อกำหนดในการตรวจสอบกักกันอย่างน้อย ๑๐ ข้อที่ต้องคลิกเลือก มันควรจะรวดเร็วกว่าการป้อนข้อมูลเอกสารส่งออกด้วยมือที่ถูกนำมาใช้ เขาเคยมีประสบการณ์เพียงแค่คลิกเดียวก็ใช้เวลาสองถึงสามวันหรือแม้กระทั่งสองสัปดาห์เพื่อรอ "บางครั้งผู้ขายต้องการจัดส่งสินค้าได้รวดเร็วขึ้นแต่เราก็ถูกขัดขวางโดยหน่วยงานตรวจสอบกักกัน"

Mr. Suwandi อธิบดีกรมพืชสวน กระทรวงเกษตร ประเมินว่า การส่งออกไม้ดอกไม้ประดับที่เพิ่มขึ้นได้รับอิทธิพลมาจากสภาพภูมิอากาศเกษตรของอินโดนีเซีย ที่ทำให้อินโดนีเซียอุดมไปด้วยไม้ดอกไม้ประดับ ขณะนี้มีสินค้าโภคภัณฑ์ไม้ดอกไม้ประดับอย่างน้อยจำนวน ๑๗๓ ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติสำหรับความต้องการส่งออกไม้ดอกไม้ประดับจำนวนมาก นอกจากไผ่กวณิมแล้วยังมีกล้วยไม้ ดอกเบญจมาศ ดอกพุทธรักษา ดอกเดซี่ และปาล์มชนิดอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีไม้ดอกไม้ประดับต่างประเทศที่ส่งออก เช่น แอฟริกันไวโอเล็ต (Saintpaulia) กุหลาบหิน (Kalanchoe) ว่านมหาภาพ (Gynura) ต้น Cilina และ ต้นแก้วกาญจนา (Aglonema) "เมล็ดพันธุ์ถูกนำเข้ามาจากประเทศต้นกำเนิดแล้วเพาะปลูกเพื่อการส่งออก" Ms. Suwandi กล่าวกับ Mr. M. Egi Fadliansyah ผู้สื่อข่าวจากวารสาร Gatra

นอกจากนี้ ในปัจจุบันอุปสงค์สำหรับไม้ดอกไม้ประดับมีขนาดใหญ่มาก พืชที่น่าสนใจที่สุด ได้แก่ พืชเขตร้อน เช่น ไผ่กวณิม (Dracaena sanderiana) และพืชอวบน้ำ (Succulent plant) ดอกกล้วยไม้ (Orchid) ดอกหงอนไก่เทศ (Celosia) ดังนั้นการส่งออกที่เพิ่มขึ้นคาดว่าจะส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ นอกเหนือจากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคและรายได้ที่แน่นอนของเกษตรกร

Mr. Suwandi กล่าวว่า หากต้องการจะส่งออกเมล็ดพันธุ์พืชสวนมีหลายขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติ ในขั้นต้นผู้สมัครยื่นคำร้องต่อกระทรวงเกษตรผ่านหัวหน้าหน่วยงานด้านปกป้องพันธุ์พืชและใบอนุญาต (Center for Plant Variety Protection and Licensing – PVTPP) โดยแนบข้อกำหนดตามความต้องการ หากเอกสารครบถ้วนสมบูรณ์และถูกต้อง ใบสมัครจะถูกส่งต่อไปยังอธิบดีกรมพืชสวนและหัวหน้าหน่วยงานกักกันพืชสวน "ขั้นตอนที่หน่วยงานกักกันพืชสวน เป็นช่วงเวลายาวนานที่สุดซึ่งใช้เวลาห้าวันทำการ"

Mr. Suwandi กล่าวต่อไปว่า หลังจากนั้นอธิบดีกรมพืชสวนออกใบอนุญาตเมล็ดพันธุ์ (Seed Expenditure Permit - SIP) "ใบอนุญาตเมล็ดพันธุ์จะถูกส่งไปยังผู้สมัครโดยหน่วยงานด้านปกป้องพันธุ์พืชและใบอนุญาต (PVTPP) ซึ่งใช้เวลาอย่างมาก ๒ วัน หลังจากที่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพืชสวน"

Mr. Andi Amran Sulaiman รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร กล่าวว่า รัฐบาลจะมุ่งเน้นการเพิ่มปริมาณการส่งออกในปีที่รวมถึงไม้ดอกไม้ประดับ โดยจะส่งเสริมการลงทุนในภาคการส่งออกและอำนวยความสะดวกในขั้นตอนการให้บริการสำหรับออกใบอนุญาตการส่งออก

PT. Eka Karya Graha Flora เป็นบริษัทผู้ส่งออกกล้วยไม้เพียงรายเดียวที่ได้รับความสะดวกในการดำเนินงานและการยอมรับจากรัฐบาล "ในอดีตมีผู้ส่งออกหลายรายที่เกี่ยวข้อง แต่ตอนนี้พวกเขาไม่ได้ส่งออกกล้วยไม้ไปอีกต่อไปแล้วเนื่องจากมีกฎระเบียบเกี่ยวกับรายได้ของรัฐที่มีใช้ภาษีอากรซึ่งเป็นภาระแก่พวกเขา ซึ่งในปัจจุบันไม่มีปัญหาทั้งจากกฎระเบียบและนโยบาย ตลอดจนการบริหารจัดการต่าง ๆ ก็เรียบง่ายกว่าเดิมมาก" Mr. Joko As'ad ผู้จัดการของบริษัท PT. Eka Karya Graha Flora ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมดอกไม้อินโดนีเซีย (Asbindo) กล่าว

บริษัท PT Eka Karya Graha Flora ส่งออกดอกกล้วยไม้ฟาแลนนอปซิส (Phalaenopsis) ไปหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ อย่างไรก็ตาม จากรายงานของ Mr. Joko สัดส่วนการส่งออกไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การส่งออกมีการดำเนินการเนื่องจากมีสัญญากับผู้เพาะปลูกไว้เรียบร้อยแล้ว การเพิ่มขึ้นของผู้ขายรายใหม่เกิดขึ้นในบางเดือน เช่น ในช่วงเทศกาลเฉลิมฉลองคริสต์มาสหรือตรุษจีน ซึ่งในเดือนพิเศษนี้เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าของการส่งออกตามปกติ

"ในอดีตที่ผ่านมาเราเคยส่งออกกล้วยไม้ไปยังเนเธอร์แลนด์และออสเตรเลีย แต่ในปัจจุบันเราไม่ได้ส่งออกต่อไปอีกแล้ว เนื่องจากประเทศเหล่านี้สามารถนำเข้ามาจากประเทศใกล้เคียงได้ แต่สามารถส่งออกปญฺ์ปุ่นและสิงคโปร์ เพราะผูกพันตามสัญญา ปญฺ์ปุ่นยังกลายเป็นหนึ่งในผู้นำเข้ากล้วยไม้ที่ใหญ่ที่สุด สัญญาของเราถูกต้องอายุใหม่ทุกปี" Mr.Joko กล่าวกับ Ms. Aulia Putri Pandamsari ผู้สื่อข่าววารสาร Gatra

Mr.Joko กล่าวว่า การเพิ่มขึ้นของการส่งออกไม่ได้แสดงตัวเลขที่มีนัยสำคัญ "ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีการลดลงและอาจเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๐ - ๑๕" การส่งออกปญฺ์ปุ่นมีประมาณ ๘๐,๐๐๐ ต้นของชนิดดอกกล้วยไม้ฟาแลนนอปซิส ซึ่งมีมูลค่าประมาณ ๖๐๐ เยนต่อต้น ขณะที่สิงคโปร์มีประมาณ ๕๐,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ ต้น มูลค่า ๔.๕ เหรียญสหรัฐต่อต้น ตามข้อมูลของกระทรวงเกษตรชี้ให้เห็นว่า การส่งออกพืชสวนของโลกยังคงถูกควบคุมโดยเนเธอร์แลนด์ โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เอธิโอเปีย เคนยา อินเดีย และประเทศอื่น ๆ ส่วนประเทศที่เริ่มเป็นผู้ส่งออก ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ออสเตรเลีย อิสราเอล นิวซีแลนด์ และแอฟริกาใต้ "การมีส่วนร่วมของประเทศเหล่านี้กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product - GDP) ของพวกเขามีถึงร้อยละ ๔๐"

สิ่งหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงอุปสงค์ในประเทศที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๑๗ - ๒๐๑๘ คือความต้องการที่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ - ๑๕ ซึ่งการเพิ่มขึ้นก่อนหน้านี้มีเพียงร้อยละ ๕ - ๑๐ เท่านั้น "ตอนนี้ฉันเห็นแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มกล้วยไม้เกรดพรีเมียม ในแง่ของมูลค่าฉันไม่สามารถประเมิน แต่ความต้องการสามารถมีถึงจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ ต้นสำหรับตลาดท้องถิ่น" Mr.Joko กล่าว

เกี่ยวกับอุปสรรคด้านการส่งออก ผู้ขายที่ทำหน้าที่ในด้านการส่งเสริมและการตลาดของสมาคมกล้วยไม้ (Asbindo) กล่าวว่า มีการกำหนดภาษีมูลค่าเพิ่มประมาณร้อยละ ๑๐ ซึ่งได้ถูกกำหนดไว้ในปีที่ผ่านมา "เราขอแนะนำให้ยกเลิกข้อกำหนดในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเนื่องจากสินค้าในท้องถิ่นทั้งหมดของเรามีอยู่ถึงร้อยละ ๑๐" Mr.Joko กล่าว

ที่มา : วารสาร Gatra ฉบับที่ ๔๗ ปีที่ ๒๔ วันที่ ๒๐ - ๒๖ กันยายน ๒๕๖๑ หน้า ๑๘ - ๒๓